

# Czerwińska, Ewa

---

## Jakość kształcenia w szkole wyższej - perspektywy rozwoju w UE

---

Colloquium 2, 95-104

---

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

---

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach  
dozwolonego użytku.

**Ewa Czerwińska**  
Politechnika Koszalińska

## **JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA W SZKOLE WYŻSZEJ – PERSPEKTYWY ROZWOJU W UE**

### **STRESZCZENIE**

Zmiany zachodzące w otaczającej nas rzeczywistości związane z uczestnictwem Polski w Unii Europejskiej, a także szybki rozwój technologii informacyjnych obligują pracowników szkół wyższych do tworzenia ofert dydaktycznych dostosowanych zarówno do standardów europejskich, jak i wymogów przekształcającej się gospodarki. Kształcenie zgodne z potrzebami współczesnego świata, to ważny element polityki Unii Europejskiej. Dążenie do rozwoju systemu edukacyjnego, w którym zapewnia się wszystkim uczącym równe szanse w konstruowaniu własnej przyszłości jest jednym z priorytetów współczesnej szkoły wyższej i jest wspierane przez Komisję Europejską w procesie tworzenia Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego określanego jako Proces Boloński.

#### Słowa kluczowe:

szkoła wyższa, kształcenie, jakość, warunki dostosowań.

### **WSTĘP**

Wykształcenie absolwenta o odpowiednim standardzie uzyskanej wiedzy i kwalifikacji zawodowych to pierwszoplanowe zadanie szkół wyższych. Jednocześnie zmiany w gospodarce i przemyśle wymagają nie tylko odmiennego typu kwalifikacji, ale również domagają się, aby były one udziałem coraz większej części społeczeństwa. W związku z tym szkoły wyższe znalazły się pod presją rosnących i zróżnicowanych oczekiwań społecznych, zewnętrznych nacisków finansowych oraz wymagań dotyczących produktywności i efektywności prowadzonych działań.

W Deklaracji Bolońskiej z 19 czerwca 1999 roku zatytułowanej „*The European Higher Education Area*” (podpisanej przez ministrów 29 państw europejskich w tym Polski) podkreślono, że system edukacji akademickiej

musi być spójny (zapewniać ciągłość między kolejnymi etapami studiów), porównywalny (standaryzacja wymagań i kryteriów oceny jakości kształcenia), konkurencyjny (duża oferta edukacyjna) oraz elastyczny (dostosowujący się do lokalnego rynku pracy). Wymagania te wiążą się z koniecznością standaryzacji procesów nauczania na poziomie wyższym, przy czym powinna ona obejmować wszystkie podstawowe elementy tego procesu<sup>1</sup>. Odnosi się, więc do działań w zakresie:

- wprowadzenia jednolitego systemu porównywalnych stopni i dyplomów;
- wprowadzenia studiów dwustopniowych;
- wprowadzenia punktowego systemu rozliczania osiągnięć studentów – ECTS;
- usuwania przeszkód ograniczających mobilność studentów i pracowników;
- współdziałania w zakresie zapewnienia jakości kształcenia;
- propagowania problematyki europejskiej w kształceniu<sup>2</sup>.

Unia Europejska pozostawiła treści nauczania i kształt systemów oświatowych w kompetencji państw członkowskich i nie ingeruje w system edukacji. Wszystkie kraje członkowskie natomiast powinny dążyć do wymiany doświadczeń oraz współpracować w ramach narodowych systemów edukacyjnych pamiętając o zachowaniu różnic kulturowych.

## KIERUNKI POLITYKI EDUKACYJNEJ W UE

Politykę edukacyjną UE reguluje Traktat z Maastricht, który za cele przyjmuje:

- sprzyjanie mobilności studentów i nauczycieli;
- nauczanie i upowszechnianie języków państw członkowskich;
- zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów;
- upowszechnianie wśród studentów poczucia integracji europejskiej.

Zdaniem Cz. Banach czynnikami i kierunkami przemian edukacyjnych i społecznych w kontekście powyższego jest również: realizacja wspólnych war-

---

<sup>1</sup> J. M. Pawlikowski, *Europejskie standardy kształcenia w szkolnictwie wyższym*, 2004, <http://www.nauka-edukacja.tubaza.pl>, dostęp 23.01.2009.

<sup>2</sup> A. Kraśniewski, A. Lubacz, *Ewolucja szkolnictwa wyższego w Europie i jej konsekwencje dla kształcenia w obszarze technik i technologii informacyjnych*, „Przegląd Telekomunikacyjny”, nr 5, 2004, s. 211-217.

tości cywilizacji europejskiej (prawa i swobody człowieka, prawomocność demokratyczna, równość szans jednostek, „kultura pokoju”, poszanowanie innych ludzi, respektowanie mniejszości, myślenie racjonalne, ochrona ekosystemu, odpowiedzialność jednostkowa), rozwój przydatności do zatrudnienia i zdolności do efektywności ekonomicznej oraz uczenia się przez całe życie<sup>3</sup>.

Edukacja europejska służy wielu celom, ale jednym z ważniejszych kierunków dążeń gwarantujących swobodne funkcjonowanie studentów w obrębie krajów członkowskich UE jest uzgodnienie wspólnych treści kształcenia, programów i kryteriów oceny wyników.

Wypracowanie reguł ogólnego wykształcenia w UE wiąże się również z uporządkowaniem systemu edukacji w naszym Państwie. Potrzeba standaryzacji działalności szkół wyższych wynika z problemów, z jakimi zetknęła się społeczność akademicka. Jednym z ważniejszych zaobserwowanych na przestrzeni ostatnich lat jest obniżanie poziomu nauczania, zarówno w sektorze publicznym, jak i na uczelniach niepaństwowych. Zwiększenie liczby osób studiujących i zmniejszenie finansów przeznaczonych na funkcjonowanie uczelni, a także rosnąca liczba niepublicznych szkół wyższych zawodowych pozbawionych infrastruktury uczelnianej to podstawowe uwarunkowania obniżania jakości procesów edukacyjnych. W konsekwencji przejawia się to:

- powstawaniem licznych grup ćwiczeniowych (uniemożliwia to nawiązanie bezpośredniego kontaktu ze studentami, a zatem nie pozwala na poznanie ich indywidualnych predyspozycji do wykonywania określonych zadań, wynikających z programu nauczania);
- słabą bazą lokalową oraz brakami w wyposażeniu pracowni w sprzęt specjalistyczny nie gwarantujący właściwej organizacji zajęć praktycznych;
- skupianiem się na badaniach podstawowych i zaniechaniu badań, wymagających dużych nakładów pieniężnych;
- komercjalizacją wiedzy, która staje się przedmiotem wymiany rynkowej (badania na zlecenie, ekspertyzy, kursy komercyjne, usługi konsultingowe-priorytetem staje się „zarabianie pieniędzy” na utrzymanie, a nie prowadzenie działalności naukowo-badawczej);
- w elitarności studiów, które stają się dobrem ekskluzywnym „za opłatą”, czyli nie wiedza jest warunkiem koniecznym do podjęcia nauki, tylko zasobność finansowa;
- brakiem odpowiedniej kadry dydaktycznej (mała elastyczność nauczycieli akademickich na dokonujące się w edukacji zmiany, zachowania kon-

---

<sup>3</sup> Cz. Banach, *Skarb ukryty w edukacji*, „Konspekt”, Kraków 2002, nr 16/17.

serwatywne, które powielają nie zawsze tolerowane przez studentów style pracy, a także wieloletowość pracowników powodująca ograniczenie czasu na zajmowanie się np. innowacyjnością procesu nauczania).

W celu poprawy zarysowanej wyżej sytuacji należy otworzyć się na nowy typ studentów i dopasować ofertę dydaktyczną do ich oczekiwań. Pomysłów na polepszenie warunków nauczania jest wiele, ale wdrażanie ich zależy od zaangażowania wszystkich uczestników realizujących proces nauczania. Coroczne waloryzowanie wydatków na szkolnictwo wyższe, również finansowanie uczelni bez odgórnego określania celów ich wydatkowania, zwiększa autonomię uczelni. Dzięki temu jakość kształcenia może ulec pozytywnym zmianom, ponieważ uczelnie same będą decydowały o tym jak wykorzystać uzyskiwane fundusze.

Tworzenie centrów kształcenia ustawicznego oraz parków technologicznych powinno stać się normą dla poszczególnych uczelni. Spowoduje to aktywne partnerstwo z lokalną społecznością i biznesem, ułatwi pozyskiwanie sponsorów, jak i podniesie renomę uczelni.

Istotnym jest poszerzanie oferty dydaktycznej poprzez prowadzenie studiów podyplomowych, kursów doszkalających oraz studiów MBA. Szczególnie Studia Master of Business Administration (Executive MBA) cieszą się wysoką renomą na całym świecie. Kwalifikacje, jakie uzyskują ich absolwenci, uznawane są w skali międzynarodowej za najbardziej prestiżowe, gdyż podnoszenie kwalifikacji zawodowych wiąże się z rozwojem indywidualnym i nie jest przypadkowe. Programy tych studiów zapewniają uczestnikom wiedzę z przedmiotów, które są szczególnie przydatne w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Ponadto poprzez specyficzne metody kształcenia rozwijają ogólne umiejętności menedżerskie.

Ważnym zagadnieniem jest akredytacja. Powinna być ona gwarantem wysokiej jakości badań i usług oferowanych przez szkoły wyższe. Jej procedura dopuszcza lub odmawia uczestnictwa na rynku edukacyjnym. Ocena komisji akredytacyjnej wymusza wprowadzanie zmian zgodnych z wymogami Unii Europejskiej. Ujednolicenie, bowiem systemu kształcenia jest niezbędne przy obecnej migracji studentów i powinno się wiązać z przeprowadzaniem tylko tych badań, które pozwolą na wzrost wartości nauczania.

Należy wspomnieć także o kontroli społecznej. Wprowadza ona rynkową orientację o walorach lub niedociągnięciach w sferze edukacji akademickiej zwracając uwagę na prestiż poszczególnych uczelni. Spostrzeżenia i opinie grup wywodzących się ze środowiska akademickiego najlepiej in-

formują o zakresie kompetencji i jakości kształcenia w danej uczelni. Mogą być rekomendacją, lecz warto pamiętać, że bywają subiektywne<sup>4</sup>.

Celem wszystkich powyżej opisanych propozycji przeciwdziałania problemom, z którymi borykają się współcześnie uczelnie, jest jedno: wprowadzenie zmian, ułatwiających osiągnięcie wysokiej jakości kształcenia w polskich szkołach wyższych. Wiąże się to z umożliwianiem studentom zdobywania wiedzy użytecznej i kształtującej różnorodne umiejętności i kompetencje.

Proces budowania jakości edukacji akademickiej jest złożony. W systemie kontroli jakości procesów dydaktycznych decyduje o tym dobór i selekcja kadry nauczającej, wielkość bazy dydaktycznej (oraz stosowane multimedia) i sposób zarządzania uczelnią. Z punktu widzenia pedagogiki priorytetem są poziom wiedzy podawanej przez nauczyciela oraz praktykowane przez niego metody dydaktyczne, a także stopień opanowania tej wiedzy przez studentów i umiejętność praktycznego jej zastosowania.

## **GLÓWNE ZADANIA SZKOŁY WYŻSZEJ W REFORMIE**

Obecna reforma szkolnictwa wyższego pozwala na tworzenie indywidualnych koncepcji pracy dydaktycznej pod warunkiem przestrzegania minimów programowych dla nauczanych przedmiotów oraz zapewnienia dostępności do pomocniczych materiałów dydaktycznych i laboratoriów. W związku z tym powinno się łączyć tradycyjne metody nauczania z rozwiązaniami nowymi.

Warunki, jakie należy spełnić przy podejmowaniu działań związanych ze zmianami to dogłębna znajomość sytuacji edukacyjnej i czynników zewnętrznych na nią wpływających oraz świadomość zadań, jakie przed nią stoją. Wprowadzający innowacje powinni brać udział w pracach badawczo-rozwojowych związanych z daną dziedziną nauki i mieć poparcie autorytetów środowiska akademickiego<sup>5</sup>.

W procesie doskonalenia jakości pracy szkoły wyższej znaczenia nabierają wszelkie zmiany w metodach nauczania. Ich wpływ na efektywność przyswojenia wiedzy i kształtowanie umiejętności jest niezaprzeczalny. Stosowanie np. metod aktywizujących studentów, oprócz wypracowywania sposobów pracy zespołowej i posługiwania się różnymi środkami werbalnymi i niewerbalnymi zdecydowanie podnosi atrakcyjność nauczania.

---

<sup>4</sup> D. Antonowicz, *Uniwersytet przyszłości – wyzwania i modele polityki*, ISP (Instytut Spraw Publicznych), Warszawa 2005.

<sup>5</sup> W. Bednarkowa, *O wykładzie akademickim inaczej*, Innowacje w Edukacji Akademickiej, Wyd. Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2003, nr 1 (3), s. 5.

Odkrywanie, rozwijanie i eksponowanie kreatywnego potencjału studenta wymaga odejścia od przekazywania gotowej wiedzy. Twórczy nauczyciel akademicki powinien zwracać uwagę na wszechstronny rozwój osobowości. Temu celowi służą obok źródeł wiedzy, zasad i reguł jej tworzenia także wykorzystywane w procesie nauczania i uczenia się nowoczesne technologie. Osiągnięcia studentów, bowiem zależą od uzdolnień indywidualnych, motywacji oraz dobrego przygotowania, wysokiego poziomu wiedzy i umiejętności. Wpływ na nie ma także poziom pracy nauczyciela. Proces inspirowania rozwoju studentów powinien zachodzić, więc poprzez wspomaganie i ukierunkowanie ich samodzielności oraz kształtowanie postaw innowacyjnych i kreatywnych<sup>6</sup>.

## JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA A PROGRAMY UE

Na ocenę jakości kształcenia składa się wiele elementów. Oszacowanie walorów weryfikowanego przedmiotu powinno dotyczyć przede wszystkim jakości materiałów kursu w aspekcie realizacji założonych celów. Kontroli podlegać muszą kwalifikacje nauczycieli projektujących dany kurs. Ocenę obejmuje także opinia innych nauczycieli zaangażowanych w realizację procesu nauczania i uczenia się oraz uwagi studentów uczestników poszczególnych zajęć. Szczególnie istotna w tym rola osób monitorujących przebieg procesu nauczania. Wynik końcowy egzaminu z przedmiotu lub pracy dyplomowej powinien być podsumowaniem ostatecznych efektów<sup>7</sup>.

Możliwość kształcenia odpowiednich kompetencji zawodowych w szkołach wyższych jest podstawowym czynnikiem podlegającym kontroli i przyczyniającym się do podnoszenia poziomu jakości nauczania. Oceniany przez pracodawcę stopień przydatności zawodowej absolwentów szkół wyższych jest najlepszym miernikiem uzyskanych kwalifikacji. Stąd wdrażanie studentów do przyszłych zadań zawodowych powinno odbywać się poprzez nauczanie właściwego dokonywania selekcji i przetwarzania wiedzy oraz prawidłowe transferowanie tej wiedzy do działań praktycznych związanych z przyszłym zawodem.

Zapewnienie równych szans w społeczeństwie europejskim studentom i absolwentom szkół wyższych, związane jest z tworzeniem norm odnoszących się do możliwości korzystania z usług edukacyjnych, szkoleń zawodo-

---

<sup>6</sup> S. Cichoń, *Nowa reforma edukacji – lepsza jakość kształcenia. Polski system edukacji po reformie 1999 roku*, Dom Wydawniczy Elipsa, Poznań-Warszawa 2005, t. 2, s. 219.

<sup>7</sup> J. Mischke, A. K. Stanisławska, *Mistrz, czyli kto? Kilka refleksji na temat uprawnień nauczycieli, organizacji procesów dydaktycznych na wyższych uczelniach oraz rewolucji, jaką przynosi nauczanie*, nr 6, 2003, [www.e-mentor.edu.pl](http://www.e-mentor.edu.pl), dostęp 07.02.2009.

wych oraz przyszłego zatrudnienia i zamieszkania w wybranych krajach Unii. Dzięki naszemu członkostwu w UE zmniejsza się dystans pomiędzy naszymi partnerami unijnymi i powyższe jest możliwe, a szczególna w tym rola Europejskich Programów Edukacyjnych.

**Lifelong Learning Programme (LLP) „Uczenie się przez całe życie”** to priorytet przy realizacji celów polityki edukacyjnej. Program przewidziany na lata 2007-2013 ma za cel realizację strategii Lizbońskiej, stąd w jego składzie programy sektorowe Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig.

W kształceniu na poziomie wyższym duże znaczenie ma **Erasmus**. Jest on, bowiem skierowany do pracowników akademickich i studentów i mogą w nim uczestniczyć instytucje oraz organizacje współpracujące z uczelniami. Do podnoszenia jakości kształcenia i rozwijania międzynarodowej współpracy między uczelniami przyczynia się: wprowadzanie wymiany studentów i pracowników uczelni, organizowanie intensywnych kursów branżowych, udział w projektach wielostronnych, udział w sieciach tematycznych programu. Uczestniczenie w programie i posiadanie Rozszerzonej Karty Uczelni Erasmusa (Erasmus University Charter), pozwala również na pozyskiwanie funduszy niezbędnych do realizacji podejmowanych zamierzeń i umożliwia zawieranie i realizację umów z przedsiębiorstwami i firmami zagranicznymi.

W ramach Erasmusa możliwe są następujące wielostronne projekty:

- związane z opracowaniem programów nauczania;
- koncentrujące się na współpracy uczelni z przedsiębiorstwami;
- wspierające programy modernizacji uczelni;
- wdrażające wirtualne kampusy.

Projekty realizowane przez sieci tematyczne i działania wspierające wyłaniane są drogą konkursów i mają na celu:

- uruchomienie współpracy uczelnia – przedsiębiorstwo dla zwiększenia zakresu zatrudnienia absolwentów (doradztwo zawodowe, przedsiębiorczość, współpraca, transfer innowacji);
- tworzenie wirtualnych kampusów (poprzednio *e-Learning*) dla zwiększenia wirtualnej mobilności jako uzupełnienie lub zamiennik mobilności tradycyjnej, modernizacji programu studiów (włączenia wirtualnej mobilności), udostępnienia pomocy edukacyjnej *on-line* i dostęp do nich na szczeblu europejskim;
- wdrażanie Curriculum Development dla wspólnego opracowania europejskich modułów i wspólnego opracowania programu studiów (*integrated*



*programmes*: opracowanie, wdrożenie, wielojęzyczność, różnorodność językowa, programy kształcenia ustawicznego);

- unowocześnienie uczelni poprzez: modernizację programów nauczania, centra kształcenia otwartego, strategie finansowania uczelni, wewnętrzne systemy zarządzania, podniesienie atrakcyjności i jakości (strategie LLL, pro-aktywne strategie finansowania)<sup>8</sup>.

W Polsce program **Lifelong Learning Programme** (LLP) jest realizowany przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji powołaną przez Narodową Agencję Programu „Uczenie się przez całe życie”.

Program **Jean Monet „Zrozumienie Integracji Europejskiej”** ma z kolei na celu promocję wiedzy o integracji UE i obejmuje trzy główne komponenty:

- stymulowanie doskonałości akademickiej w zakresie studiów integracji europejskiej;
- wspieranie debat uniwersyteckich promujących priorytety w dziedzinie integracji poprzez scentralizowane konferencje wysokiego szczebla i grupy tematyczne (w Brukseli);
- wspieranie głównych instytucji aktywnych w prowadzeniu studiów integracji europejskiej.

Podstawą prawną programu jest Decyzja Nr 791/2004 EC Parlamentu Europejskiego i Rady z 21 kwietnia 2004 ustanawiająca program Wspólnoty dla promocji instytucji aktywnych na poziomie europejskim i wsparcie specyficznych działań w zakresie edukacji i szkolenia (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 138/31 z 30.4.2004).

W ramach działania programu mają miejsce:

- konferencje Jean Monet w Brukseli;
- działania związane z nauczaniem w uczelniach poprzez tworzenie katedr, katedr ad personam, modułów nauczania i centrów doskonałości Jean Monet;
- dofinansowywania grantów dla młodych badaczy oraz badania i debaty na poziomie uniwersyteckim;
- wspieranie krajowych instytucji i stowarzyszeń aktywnych w zakresie studiów z dziedziny integracji.

---

<sup>8</sup> T. Hryniewicz, *Wykorzystanie Programu SOCRATES-Erasmus w Politechnice Koszalińskiej dla zwiększenia kwalifikacji studentów i zatrudnienia absolwentów na zintegrowanym rynku pracy*, 2008, <http://www.tu.koszalin.pl/pliki/magdalenal/T.Hryniewicz>

Moduły Jean Monet obejmują tematy uprofilowane lub interdyscyplinarne. Priorytetowo traktowane są moduły adresowane do studentów nauk ścisłych, którzy nie zawsze w swoich minimach programowych mają kursy z zakresu Integracji Europejskiej. Wsparcie tworzenia modułów Jean Monet przez Komisję Europejską ma formę dofinansowania, która wspiera koszty nauczania i organizacji jednak w kwocie nie przekraczającej 75% kosztów całkowitych<sup>9</sup>.

## **PODSUMOWANIE**

Swobodny przepływ wykształconych w Polsce absolwentów na rynki pracy krajów UE będzie zachodził tylko wtedy, gdy nastąpi usunięcie przeszkód ograniczających mobilność studentów i pracowników. Sprzyjać temu będzie na pewno wprowadzenie regulacji prawnych dotyczących uznawalności i akredytacji dokumentów sygnowanych przez uczelnie krajów UE. Suplement do dyplomu (informacja zawierająca poziom i charakter wykształcenia uzyskanego przez absolwenta studiów wyższych) będzie wtedy istotną informacją o absolwencie właściwie przygotowanym do pracy w wybranym przez siebie sektorze. Model kształcenia, w którym dominuje przekazywanie wiedzy i umiejętności z zakresu wąsko pojętej specjalności nie będzie temu sprzyjał, natomiast interdyscyplinarne podejście do kształcenia na poziomie wyższym i pokonanie opisanych powyżej problemów związanych z jakością kształcenia w szkole wyższej przyczyni się do tego niewątpliwie.

## **BIBLIOGRAFIA**

- [1] Antonowicz D., *Uniwersytet przyszłości – wyzwania i modele polityki*, ISP (Instytut Spraw Publicznych), Warszawa 2005.
- [2] Banach Cz., *Skarb ukryty w edukacji*, „Konspekt”, nr 16/17, Kraków 2002.
- [3] Bednarkowa W., *O wykładzie akademickim inaczej*, *Innowacje w Edukacji Akademickiej*, Wyd. Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, nr 1 (3), Łódź 2003.

---

<sup>9</sup> M. Pelc, *Kształcenie i rozwój zawodowy młodzieży po wstąpieniu do Unii Europejskiej*, 2008, <http://tu.koszalin.pl/>, dostęp 03.02.2009.

- [4] Cichoń S., *Nowa reforma edukacji – lepsza jakość kształcenia*, Polski system edukacji po reformie 1999 roku, Dom Wydawniczy ELIPSA, t. 2, Poznań-Warszawa 2005.
- [5] Hryniewicz T., *Wykorzystanie Programu SOCRATES-Erasmus w Politechnice Koszalińskiej dla zwiększenia kwalifikacji studentów i zatrudnienia absolwentów na zintegrowanym rynku pracy*, 2008, <http://www.tu.koszalin.pl/pliki/magdalenal/T.Hryniewicz>
- [6] Kraśniewski A., Lubacz A., *Ewolucja szkolnictwa wyższego w Europie i jej konsekwencje dla kształcenia w obszarze technik i technologii informacyjnych*, Przegląd Telekomunikacyjny, nr 5, 2004.
- [7] Mischke J., Stanisławska A. K., *Mistrz, czyli kto? Kilka refleksji na temat uprawnień nauczycieli, organizacji procesów dydaktycznych na wyższych uczelniach oraz rewolucji, jaką przynosi nauczanie*, 2003, [www.e-mentor.edu.pl](http://www.e-mentor.edu.pl), nr 6, dostęp 07.02.2009.
- [8] Pawlikowski J. M., *Europejskie standardy kształcenia w szkolnictwie wyższym*, 2000, <http://www.nauka-edukacja.tubaza.pl>, dostęp 23.01.2009.
- [9] Pelc M., *Kształcenie i rozwój zawodowy młodzieży po wstąpieniu do Unii Europejskiej*, 2008, <http://tu.koszalin.pl>, dostęp 03.02.2009.

### ABSTRACT

Changes of surrounding environment related to Polish participation in European Union, as well as quick development of information technologies oblige academics to create didactical offers of their universities and colleges conforming with European standards and requirements of modern world is a crucial element of European Union policy. Aspiration to develop educational system, which assures students with equal chances to construct their futures, is one of priorities of modern academies, universities and colleges, and is supported by European Commission by creation of European Higher Education Area known as Bologna process.

The paper gives an answer to the question: how should the process look like?

Recenzent dr Wincenty Karawajczyk